

CORBICULA 'S IN HET IJMEER

door

R.G. Moolenbeek

Reeds enige jaren is Martin Melchers, werkzaam bij het buro Stadsecologie Amsterdam, een geregelde gast op het Zoölogisch Museum te Amsterdam. Soorten die hij niet op naam kan brengen worden op de diverse afdelingen van een naam voorzien. Verbaasd over de rijke fauna in en rond Amsterdam heeft hij (met G. Timmermans) vervolgens zijn waarnemingen vastgelegd in het levenswaardige boekje "Haring in het IJ: de verborgen dierenwereld van Amsterdam". In dit boekwerkje worden, afgezien van enkele kreeftachtigen, geen ongewervelden genoemd. Maar naarmate de waarnemingen van de grotere soorten gemeengoed worden, ontstaat de belangstelling voor het kleine. En dan komen natuurlijk ook de weekdieren aan bod.

In juni 1993 kwam hij met enkele potjes 'mossels' met de vraag of ik iets meer over deze dieren wist te vertellen. Het waren levend verzamelde exemplaren van de Aziatische korfmossel *Corbicula fluminea* (Müller, 1774) en de toegeknepen korfmossel *Corbicula fluminalis* (Müller, 1774). De dieren waren verzameld door een beroepsvisser, de heer G. Smeenk, uit zijn fuiken in het IJ en het Amsterdam-Rijnkanaal. De heer Smeenk had de dieren in 1992 voor het eerst in zijn fuiken aangetroffen. Omdat beide soorten nog niet zo lang in Nederland voorkomen en de verspreiding nog beperkt is vroeg ik Melchers om alle vindplaatsen te noteren en vooral te kijken of ze al in de randmeren voorkwamen.

Bij bagger- en 'autowrakkenverwijderings-werkzaamheden', werden in september 1993 een viertal autowrakken uit het Amsterdam-Rijnkanaal nabij de Schellingwouderbrug getakeld. Deze werkzaamheden ontgingen Melchers niet, omdat de wrakken overgroeid waren met driehoeksmossels (*Dreissena polymorpha* (Pallas, 1771)). Tussen de mosseltapijten waren vele tientallen *Corbicula* 's te zien (om precies te zijn verzamelde hij in korte tijd 208 Aziatische- en 71 toegeknepen korfmossels). Ook in de bagger zaten duizenden korfmossels (beide soorten), die echter werden afgevoerd naar de Amerika-haven in het westelijk havengebied. Of de soorten zich in deze toch wel zoute havengebieden kunnen handhaven, zal uit vervolgonderzoek moeten blijken.

Geprikkeld door deze vondsten, besloot Melchers elders te gaan monstren. En het succes. In het 3e Diem (plassen ten oosten van Diemen en doorsneden door het Amsterdam-Rijnkanaal), werden beide soorten aangetroffen (4 jonge *C. fluminea* en 143 *C. fluminalis* in allerlei maten). Deze plas staat door middel van de Diemerdammer-sluis in verbinding met het IJmeer. Een uitgelezen plek om te monstren. De levende mosseltjes waren nog klein, maar twee exemplaren van de Aziatische- en twaalf van de toegeknepen korfmossel, vormen het bewijs dat de randmeren -in dit geval het IJmeer- is bereikt. Hovestadt (1993) meldde reeds het voorkomen in de IJssel en het wachten is nu op meldingen uit het Ketelmeer bij Kampen.

Het gaat er naar uitzien dat relatief molluskenarme modderbodems in Nederland in snel tempo gekoloniseerd gaan worden door korfmosseltjes. Vermoedelijk in gigantische aantallen en voor duizenden overwinterende duikeenden, meerkoeten en andere predatoren een welkome aanvulling op het menu. Een direkte competitie met de driehoeksmossel lijkt niet aannemelijk, omdat laatstgenoemde soort niet van modderige bodems houdt, maar vaste substraten nodig heeft om zich met byssusdraden vast te zetten.

Dus: vogelskijkendemolluskenliefhebbers en Chinezen [zij voerden *C. fluminea* in de jaren 30 uit Azie in Amerika in voor consumptiedoeleinden] het wordt smullen.....!!

Met dank aan Martin Melchers en G. Smeenk voor het deponeren van hun vondsten in het Zoölogisch Museum te Amsterdam.

Summary

Corbicula fluminea and *C. fluminalis* are recorded from waters around Amsterdam. Especially the occurrence in the IJmeer, part of the IJsselmeer (Lake IJssel), is worth to be mentioned. It might be an addition to the foodsupply of wintering ducks during winter-seasons

Literatuur

- Hovestadt, 1993. *Corbicula* in de IJssel. Corresp.-blad NMV 273: 102.
Melchers, M. & G. Timmermans, 1991. Haring in het IJ, Stadsuitgeverij Amsterdam: 1-243.